

## НАПРЯМ 14. ГУМАНІТАРНІ НАУКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-308-1-38>

### ЗАСТОСУВАННЯ ІНОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

**Гончарова Ольга Сергіївна**

*кандидат історичних наук, доцент,  
доцент кафедри історії України*

*Харківського національного педагогічного університету  
імені Г. С. Сковороди*

**Брагін Юрій Анатолійович**

*кандидат культурології, доцент,  
доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»  
та соціально-гуманітарних дисциплін*

*Державного біотехнологічного університету*

**Брагіна Тетяна Михайлівна**

*кандидат філософських наук, доцент,  
доцент кафедри народної хореографії  
Харківської академії культури*

Майбутнє суспільства залежить від якості системи професійної підготовки вчителя, її змістовності, інтенсивності та мобільності, бо саме педагог акумулює та транслює підростаючому поколінню соціально-ціннісний, суспільно-історичний досвід, вироблений наукою та практикою.

Перш ніж говорити про шляхи підвищення якості освіти, доцільно з'ясувати, що ж включає в себе це поняття. Якість освіти визначається її відповідністю прийнятій доктрині освіти, соціальним нормам, вимогам суспільства, держави та особистості. Вимоги держави реалізуються через впровадження на необхідному рівні відповідних освітніх та професійних програм, проведення необхідних кваліфікаційних процедур, включаючи процедури діагностики та оцінювання. Вимоги суспільства трансформуються в оцінку соціумом успішності входження індивіда в професію та самостійне життя після отримання освіти. В очах самого здобувача вищої освіти це поняття набуває зовсім іншого значення: воно асоціюється з умовами навчання, можливостями індивідуального розвитку особистості, що дозволяє у майбутньому

досягати життєвих успіхів. Для цього необхідно усвідомлення власних інтересів та схильностей, особливостей характеру, уміння оцінювати свої можливості у процесі професійної підготовки та навчання з метою досягнення більш повної відповідності самого себе щодо обраної професії. Таким чином, якість освіти – це результат зусиль особистості з самоосвіти, і результат діяльності закладів освіти зі створення умов для цього [2, с. 11]. Саме такий підхід до якості освіти є сьогодні найперспективнішим.

Сучасні тенденції розвитку освіти та потреби досягнення високої її якості вимагають принципово нових підходів до технології та, на цій основі, організації й методичного забезпечення освіти. Ці підходи передбачають безліч принципів та методів. Але головним з них є перехід від колишньої схеми предметно-інформаційного типу освіти до освіти випереджаючої та спрямованої на перспективу, від освіти репродуктивної до освіти креативної. Сьогоднішня соціально-педагогічна реальність у сучасній школі – це відкритість, варіативність моделей, неінституційні форми, безперервність, громадянськість, та їх механізми: компетентнісний підхід, активне середовище освіти, діджиталізація, моделювання, проектна діяльність, програмування, соціокультурні практики, інтернаціоналізація тощо [2, с. 43]. Тож, при підготовці майбутніх вчителів слід чітко визначити, які методи та технології сьогодні є ефективними та гарантують досягнення актуального освітнього результату. При цьому викладачі мають враховувати ту обставину, що здобувач неодмінно використовуватиме їх особистий досвід у своїй професійній діяльності й застосовуватиме ці методи та технології у своїй практичній роботі. Це важливо і означає, що ми маємо можливість демонструвати нову дидактику через власну роботу, а через приватні методики визначати простір для її коригування щодо різних освітніх умов: за рівнями, за класами, в індивідуальному форматі тощо. У виборі відповідних педагогічних технологій головне значення має розуміння того, що центральною фігурою освітнього процесу має бути той, хто навчається – його мотиви, устремління, пізнавальні потреби та цілі, його здібності, його світовідчуття, його можливості за допомогою викладача обирати зміст освіти, технології освіти, форми і терміни та ін.

Якість освітнього процесу синтезується з наступних показників: якості освітньої програми; якості потенціалу педагогічного складу, задіяного у освітньому процесі, потенціалу здобувачів освіти; якості засобів освітнього процесу (матеріально-технічної, лабораторно-експериментальної бази, навчально-методичного забезпечення, навчальних кабінетів); якості освітніх технологій.

Освітні програми підготовки спеціалістів мають бути спрямовані на забезпечення наукової і професійної (теоретичної та практичної) підготовки конкурентоспроможного компетентного фахівця, здатного

реалізувати професійну діяльність у загальноосвітньому закладі, забезпечувати різні форми здобуття освіти базового рівня та поглиблювати інструментальні знання та когнітивні уміння шляхом подальшого навчання. Програма підготовки достатньою мірою повинна бути збалансованою й включати дисципліни загальної та професійної підготовки. Поглибленню знань та навичок майбутніх вчителів покликано сприяти дисципліни з циклу вільного вибору [1, с. 37].

Важливими питаннями, що вимагають постійної уваги викладачів, є: як зробити так, щоб усім здобувачі були залучені до навчального процесу, щоб не залишилося жодного байдужого; як за допомогою викладання певних дисциплін розвинути особистість майбутнього вчителя, його творче мислення, уміння аналізувати, робити власні висновки та мати власну точку зору. Усі ці завдання можуть бути реалізовані за умов активної діяльності самих здобувачів, при використанні викладачем інтерактивних методів та прийомів навчання. До них можна віднести: семінари у діалоговому режимі, дискусії, комп'ютерні симуляції, ділові та рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, психологічні та інші тренінги, групові дискусії, роботи студентських дослідницьких груп, міжвузівські телеконференції. Важливим є їх поєднання з позааудиторною роботою, що також спрямована на формування та розвиток професійних навичок здобувачів. Якщо в форматі традиційного навчання педагог виступає як суб'єкт, а здобувач освіти – як об'єкт педагогічного процесу, то інтерактивне навчання засноване на прямій взаємодії здобувача з навчальним оточенням. Місце викладача на інтерактивних заняттях зводиться до того, щоб спрямовувати діяльність здобувачів на досягнення цілей заняття. Він, як і раніше, розробляє план заняття, однак включає до нього інтерактивні вправи та завдання, під час виконання яких здобувач вивчає програмний матеріал.

Мета інтерактивного заняття полягає у створенні комфортних умов навчання, за яких здобувач освіти відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання. Застосування інтерактивних методів навчання допомагає дати знання та навички, а також створити базу для роботи над вирішенням проблем після того, як навчання закінчиться. Інакше кажучи, інтерактивне навчання – це, передусім, діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія між здобувачем освіти та викладачем, між самими здобувачами. Основними завданнями інтерактивних форм навчання є: пробудження у тих, хто навчається інтересу до предмета; ефективне засвоєння навчального матеріалу; самостійний пошук здобувачами освіти шляхів та варіантів вирішення поставленого навчального завдання (вибір одного із запропонованих варіантів або знаходження власного варіанту та обґрунтування рішення);

встановлення взаємодії між здобувачами, навчання працювати в команді, виявляти терпимість до будь-якої точки зору, поважати право кожного на свободу слова, визнавати його переваги; формування життєвих та професійних навичок; вихід до рівня усвідомленої компетентності здобувача [1, с. 41].

Під час розробки інтерактивного заняття викладач має враховувати певні принципи роботи: заняття – не лекція, а спільна робота; усі учасники рівні незалежно від віку, соціального статусу, досвіду, місця роботи; кожен учасник має право на власну думку щодо будь-якого питання; немає місця прямій критиці особистості (критиці може бути піддана лише ідея); все сказане на занятті – не керівництво до дії, а інформація для роздумів.

Інтерактивне навчання дозволяє вирішувати одночасно кілька завдань, головним з яких є розвиток комунікативних умінь та навичок. Воно допомагає встановленню емоційних контактів між здобувачами освіти, допомагає реалізувати виховне завдання, оскільки привчає працювати в команді, прислухатися до думки своїх товаришів, забезпечує високу мотивацію, міцність знань, творчість та фантазію, комунікабельність, активну життєву позицію, цінність індивідуальності, свободу самовираження, акцентування на діяльності, взаємоповагу та демократичність. Використання інтерактивних форм у процесі навчання, як свідчить практика, знімає нервові навантаження здобувачів, дає можливість змінювати форми своєї діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми заняття. То ж, впровадження інтерактивних форм навчання – один із найважливіших напрямів удосконалення підготовки майбутніх вчителів на історичному факультеті.

Таким чином, мета навчального процесу – це не лише передача знань, умінь та навичок від викладача до здобувача освіти, а й розвиток у здобувачів здатності до безперервної самоосвіти, прагнення до оновлення знань та творчого їх використання на практиці. Здобувач сприймається як активний елемент навчального процесу, отже, його необхідно включати до діяльності. Вирішення цих завдань неможливе без застосування інноваційних технологій у освітньому процесі.

### **Список використаних джерел:**

1. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. / колектив авторів; відп. ред. Бахтіярова Х. Ш.; наук. ред. Арістова А. В.; упорядн. словника Волобуєва С.В. Київ : НТУ, 2017. 172 с.
2. Василюк А., Дей М., Базелюк В. та ін. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. Василюк А., Дей М. НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ, Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 176 с.